

فاحمه رستمی
آرژه فرهنگ و هنر

گردشگری فیلم پدیده‌ای رو به رشد در سراسرجهان است وبه‌واسطه‌رشد صنعت سرگرمی و افزایش سفرهای بین‌المللی بیش از گذشته مورد توجه سرمایه‌گذاران این حیطه قرار گرفته است. در سینمای ایران نیزگرچه نمونه‌های اندکی ازتوجه به گردشگری فیلم وجود دارد اما لازم است ضمن شناسایی نقاط ضعف و قوت تجربه‌های قبلی و هوشمندی درخصوص الزامات رسیدن به نقطه مطلوب، برنامه‌های جامعی برای توسعه این صنعت طراحی کرد. به نظر می‌رسد در گام نخست باید گردشگری فیلم را به‌عنوان یکی از زیرشاخه‌های جدی و تقریباً نوظهور در صنعت گردشگری به رسمیت بشناسیم‌واز طریق‌ریل‌گذاری، تحقق اهداف آن‌ادست‌یافتنی‌ترکنیم. همچنین سینماگران و مدیران فرهنگی و هنری باید شرایط حمایت از آن دست تولیداتی نمایشی را که به هر طریقی موجب معرفی جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی می‌شوند فراهم کنند. در نهایت نمی‌توان از اهمیت لزوم روابط هم‌افزاین دستگاه‌های اجرایی‌گوناگون با مسئولیت‌های مشترک فرهنگی، اقتصادی، گردشگری، دیپلماسی‌و...در شکل‌پذیری و محقق شدن این مهم ساده‌گذشت.

سفرآزادی خیال تاواقعیت

اهمیت تأثیر تصاویر در فرآیند تصمیم‌گیری سفر، مدت‌هاست که در توسعه صنعت گردشگری، موردتوجه‌قرار گرفته‌است. حتی در بسیاری ازمواقع ممکن است تأثیریک تصویر بیشتر از اطلاعاتی واقعی در فرآیند تصمیم‌گیری انتخاب محل سفر تأثیرگذار باشد. یک اصل پذیرفته شده می‌گوید که یک تصویر مثبت، انگیزه سفر به یک منطقه را افزایش می‌دهد، همان‌طور که یک تصویر منفی، این انگیزه را کاهش خواهد داد. گردشگری سینمایی یا سینما توریسم یعنی عرضه تصاویر از ناب‌ترین مکان‌ها یاارائه تصاویر دیده نشده‌از طبیعت یا میراث تاریخی کمتر شناخته شده در فیلم‌ها و سریال‌هاکه انگیزه‌ای در تماشاگران این آثار نمایی ایجاد می‌کند تا با سفر به

بنیاد سینمایی فارابی آثار سینمایی جدیدی از مهرماه امسال به جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان و جشنواره بین‌المللی فیلم فجر در بهمن‌ماه می‌رساند. تولیدات این بنیاد شامل آثار متنوعی در ژانر، موضوعات و گونه‌های کودک‌ونوجوان، مقاومت، دفاع مقدس، پرتره، کمدی، اجتماعی، تاریخ معاصر و... است که اولین سری این آثار مهرماه در جشنواره فیلم کودک و نوجوان در اصفهان روی پرده می‌رود. تاکنون فیلم‌هایی که

آثاری که برای جشنواره‌های فیلم کودک و فجر آماده می‌شود

لوکیشن فیلم، خودشان را جای شخصیت‌های آن بگذارند و از حضور در فضایی که قصه‌ای سینمایی یا تلویزیونی مهبجی روایت شده، حظ دوجلدانی از حال و هوای فیلم ببرند. البته گردشگری فیلم تنها مخصوص آثار سینمایی و تلویزیونی نیست و آثار مستند، انیمیشن و دیگر برنامه‌های تلویزیونی را نیز در برمی‌گیرد. با این‌که در سینما و تلویزیون ایران تصاویر متعددی از ظرفیت‌های گردشگری کشور ارائه شده اما این میزان تولیدات در مقایسه با جاذبه‌های منحصر به فرد گردشگری ایران، واقعاً ناچیز است و عوامل متعددی در این وضعیت دخیل هستند.

کورشدن ذوق گردشگران فیلم باتلیفات دیرهنكام

برای توسعه گردشگری فیلم استفاده از ابزارهای تبلیغاتی مانندعکس، فیلم، بروشور و تبلیغات محیطی ضروری است. با پیشرفت فناوری و تولیدات سینمایی فرصت‌های جدیدی برای جذب گردشگران ایجاد شده است. در ایران رشد سینما و تولید مجموعه‌های نمایشی برای تلویزیون یا شبکه‌های نمایش خانگی به‌ویژه در حوزه‌های تاریخی و فرهنگی می‌تواند موجب جلب‌توجه گردشگران داخلی و خارجی شود، اما به‌رغم تولید فیلم‌ها و سریال‌های موفق، تاکنون مطالعه جامع و دقیقی درباره عوامل مؤثر بر رونق این صنعت و چالش‌های موجود در ایران انجام نشده است. با این‌که مجموعه‌هایی مانند «یوسف پیامبر»، «مختارنامه»، «سلطان فارسی»، «روزی روزگاری»، «قصه‌های مجید»، «شهرزاد»، «جبران»، «نون خ»، «پایتخت» و... در سینما نیز فیلم‌های «محمد رسول‌ا...»، «مادر»، «خیلی دور، خیلی نزدیک»، «خانه دوست کجاست؟»، «فرش باد»، «در دنیای تو ساعت چند است»، «شی‌که ماه کامل شد»، «نفس»، «به حبه قند»، «خسته نباشید» و... توانستند به‌واسطه لوکیشن‌هایی داخلی و خارجی خود و با به تصویر کشیدن خانه‌های قدیمی، میراث تاریخی، جاده‌ها، کویرها و جنگل‌های ایران، جاذبه‌های بصری ایجاد کنند ولی در بیشتر موارد با اقدامات تبلیغاتی برای معرفی و برندسازی از این امکان دیرهنكام بوده و وثوق مخاطب برای حضور در لوکیشن فیلمی که دیده فروکش کرده یا تصاویری از برخی جاذبه‌های گردشگری ومناطق خاص نشان داده‌اند. به‌صورتی بوده که بیش از آن‌که تبلیغ باشد، ضدتبلیغ ده‌است.

گردشگری فیلم در ایران زیرساخت ندارد

در مورد برخی فیلم‌ها به‌خصوص فیلم‌های تاریخی، شرایط بازدید از لوکیشن اثر برای بازدید عموم مهیا نیست؛ بنابراین می‌توان از جمله چالش‌های موجود در مسیر توسعه گردشگری فیلم در ایران رانمود زیرساخت‌های مناسب، کمبود تبلیغات مؤثر و عدم شناخت کافی از بازارهای هدف دانست. در واقع چون به ظرفیت‌های اقتصادی و گردشگری این اماکن واقف نبوده‌ایم، از سوی دیگر نگهداری از آنها هزینه‌بر است، صورت‌مسأله را با یک کرده‌ایم و با بستن درها روی علاقه‌مندان به بازدید از این لوکیشن‌ها، از تخریب احتمالی و در نتیجه هزینه مرمت و نگهداری از این لوکیشن‌ها جلوگیری کرده‌ایم. بنابراین در اولین قدم‌ها برای گسترش و کیفیت‌بخشی به گردشگری فیلم، لازم است با بهبود

در مرحله تولید یا پس‌تولید قرار دارد. عبارتند از: «قراگاه سری» دانش اقباشاوی، با موضوع شهید سردار علی هاشمی و عملیات خیبر، «هنگ یونس» به کارگردانی لیلی عاج با موضوع بیمارستان شفا و جنایات صهیونیست‌ها در غزه، «صیاد» به کارگردانی جواد افشار با موضوع شهید سپهد صیاد شیرازی و عملیات فتح‌المبین و همچنین فیلم‌های «دختر برقی» حسین قناعت، «سالارخان ونوه‌ها» مرتضی آتش‌ززم، «بام بالا» آرش میریان و برای غنای زبان فارسی و توسعه دامنه آن در دیگر کشورها شود.

گردشگران فیلم در چاله‌های اقتصادی واجتماعی

چالش‌های اقتصادی واجتماعی نیزمی‌توانند بر توسعه گردشگری فیلم تأثیرگذار باشند. نوسانات اقتصادی و تغییرات اجتماعی ممکن است مانع از سرمایه‌گذاری در این حوزه شود. ورود توریست خارجی به ایران در همه زمان‌ها متأثر از رهبری در عامل مهم نوسانات نرخ ارز و ریسک‌های سیاسی، اقتصادی واجتماعی بوده که به افزایش یا کاهش ورود گردشگران به ایران منجر شده است؛ بنابراین ایجاد شرایط پایدار اقتصادی و اجتماعی ضروری است تا امکان رشد گردشگری فیلم فراهم شود. درواقع می‌توان زنجیره نظام مسائل اقتصادی، شرایط اجتماعی وتوجه تولیدات فرهنگی، در این گزارش فیلم‌ها و سریال‌ها به معرفی جاذبه‌های گردش‌ی ایران رادر توسعه صنعت گردشگری فیلم مؤثر دانست.

ورود گردشگران فیلم ممنوع!

انتخاب لوکیشن برای تهیه‌کننده‌های فیلم از چالش‌برانگرتترین اقدامات آنهاست، زیرا تهیه‌کننده‌ها تأمین‌کنندگان مالی فیلم هستند و تلاش می‌کنند لوکیشنی مقرون به‌صرفه انتخاب کنند. پس از انتخاب لوکیشن دو مشکل عمده برای ورود گردشگران به‌وجود می‌آید؛ اولین مشکل حین ساخت فیلم است، اگر لوکیشن کوچک بسته باشد به دلیل وجود تعداد زیاد عوامل فیلم و شلوغی صحنه، امکان ورود گردشگران وجود ندارد. ورود گردشگران به لوکیشن باعث سرودمی می‌شود که برای ضبط فیلم مشکل ایجاد می‌کند. بنابراین نیز معمولاً علاقه‌ای به حضور مردم در صحنه ندارند، زیرا تمرکزشان از بین می‌رود. علاوه بر این ورود گردشگران به صحنه داستان فیلم رافاش می‌کند که برای عوامل فیلم ناخوشایند است. دومین مشکل بعد از ساخت فیلم است؛ تهیه‌کنندگان اغلب محل فیلمبرداری را اجاره می‌کنند و پس از پایان ضبط، اختیاری برآن ندارند که بخواهند ورود گردشگران را آزاد بگذارند. به دلیل اجاره‌ای بودن لوکیشن‌ها، تهیه‌کننده بر اثر حضور گردشگر به لوکیشن سود مالی نخواهد داشت. همچنین تهیه‌کنندگان و عوامل فیلم تمایل دارند تصویر برای مخاطب باشد؛ بنابراین با اجازه ورود گردشگران رانمی‌دهند یا بعد از اتمام ساخت فیلم لوکیشن را تخریب می‌کنند. این مسائل از معضلات اصلی در گردشگری فیلم است زیرا مجوز بازدید از لوکیشن فیلم به گردشگران ارائه نمی‌شود.

یک بام و دو هوای متولی لوکیشن فیلم‌ها

محافظت و نگهداری از لوکیشن‌ها کار دشوار و هزینه‌برداری است. شهرداری به‌عنوان یکی از سازمان‌های متولی برخی لوکیشن‌ها قادر نیست لوکیشن‌ها را در تمام ایام هفته برای بازدید عموم باز بگذارد. برای مثال بازدید از خانه شخصیت هاشم‌خان در سریال شهرزاد فقط در ایام نوروز یا روزهای آخر هفته برای بازدید امکان‌پذیر است. مالکیت شهرک‌های سینمایی نیز در اختیار سازمان‌های مختلفی مانند سازمان هنری رسانه‌ای اوج، بنیاد مستضعفان و صداوسیماست. این تنوع و تعدد مالکیت‌ها در اداره و سازماندهی شهرک‌های سینمایی مشکلاتی ایجاد می‌کند.

«زیبا صدایم کن» رسول صدراعلمی، آثاری هستند که با موضوع کودک و نوجوان تولید شده‌اند. بنیاد سینمایی فارابی همچنین شش فیلم هم در مرحله پیش‌تولید دارد که عبارتند از: «عطار نیشابوری»، محمدرضا ورزی، «گهواره به دوش» پوران درخشنده، «فرمان هانیبال» بهروز افخمی، «دو روز و دو شب» نقی نعمتی، «خاک سفید» محمد علیراده و «سکوی گنج» حامد محمدی که تاجشواره فیلم فجر آماده خواهند شد.

گردشگری سینما؛ خیال تا واقعیت

گردشگری فیلم، ظرفیت مغفول‌مانده‌ای است که علاوه بر رونق اقتصاد

گردشگری فیلم؛ صنعتی ناشناخته و پیرطرفدار

از دیگر موانع رشد گردشگری فیلم در ایران ناشناخته‌بودن این نوع از گردشگری است. گردشگری فیلم نوع پیچیده‌ای از گردشگری است که با فیلم و گردشگری در ارتباط است و به‌دلیل نوظهور بودن برای عامه مردم شناخته‌شده نیست. فقط عده محدودی از متخصصان و فعالان گردشگری و رسانه از آن آگاهی دارند. از طرف دیگر مردم دارای ذائقه‌ها و سلیاق متفاوتی هستند. برخی به فیلم علاقه‌مند هستند و برخی دیگر به آن بی‌علاقه هستند. در این میان جذب افراد بی‌علاقه به فیلم یا گردشگری توسط فیلم‌توریسم بسیار دشوار خواهد بود و به احتمال زیاد فیلم‌گردشگری بر آنها اثرگذار نخواهد بود.

متخصص گردشگری فیلم نداریم

یکی از اصلی‌ترین موانع رشد گردشگری فیلم در ایران کمبود نیروی متخصص و آموزش‌های مربوطه است. بسیاری از افراد فعال در این حوزه تخصص کافی برای مدیریت و توسعه گردشگری فیلم ندارند. این کمبود باعث می‌شود تا توانایی بهره‌برداری از فرصت‌های موجود در این صنعت کاهش یابد.

شهرک‌های سینمایی در دنیا اهمیت زیادی در رونق گردشگری فیلم دارند اما در ایران این شهرک‌ها غالباً بازسازی نمی‌شوند و با استانداردهای جهانی فاصله دارند. علاوه بر این بسیاری از شهرک‌های سینمایی ایران امکان بازدید برای عموم را ندارند و برای بازدید از شهرک دفاع‌مقدس به مجوز نیاز است. همچنین که امکان بازدید از بسیاری از لوکیشن‌های گردشگری نیز در تمام ایام سال وجود ندارد.

یافتن لوکیشن فیلم‌ها مرجع ندارد!

یکی از مشکلات عمده دیگر نبود زیرساخت‌های مناسب گردشگری در مناطق بکرو روستاهاست. این مناطق در رسانه‌های عمومی تبلیغ و در فیلم‌ها نشان داده می‌شوند اما با هجوم تعداد زیاد گردشگران آثار مغربی در این مناطق به‌جامی‌نند. نبود سایت گردشگری فیلم نیز یکی از مشکلات اساسی است. فیلمسازان برای پیدا کردن لوکیشن از روش‌های سنتی مانند معرفی آشنایان یا کمک وزارت میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استفاده می‌کنند و مردم نیز برای پیدا کردن لوکیشن فیلم‌ها مرجعی ندارند. همچنین بسیاری از جاذبه‌های گردشگری ایران به دلیل نبود مجوز ورود و عدم معرفی مناسب، متروکه و ناشناخته‌مانده‌اند. این مسأله باعث می‌شود که پتانسیل‌های گردشگری فیلم به‌طور کامل مورد استفاده قرار نگیرد. زیرساخت‌های گردشگری در ایران به‌ویژه هتل‌های استاندارد به اندازه کافی توسعه نیافته‌اند. این کمبود زیرساخت‌ها یکی از موانع مهم جذب گردشگران فیلم به ایران است. هتل‌ها و اقامتگاه‌های مناسب می‌توانند تجربه گردشگران را بهبود بخشیده و آنها را به بازدید مجدد ترغیب کنند.

توسعه اقتصاد هنر حداقل در دو دهه اخیر یکی از بحث‌های جدی در حوزه حکمرانی فرهنگی بوده است که هنوز فعال عقب‌افتاده بسیاری در این رابطه وجود دارد. اما توجه به گردشگری فرهنگی و سینما توریسم می‌تواند علاوه بر حل بخشی از مشکلات اقتصاد فرهنگ و هنر، زمینه رشد

برش

صنعت جهانی توریسم فیلم چه می‌گوید؟

رویداد

آغاز هشتمین همایش بین‌المللی اربعین

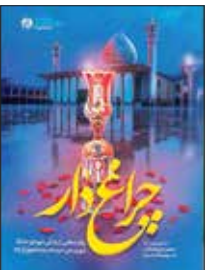

هشتمین همایش علمی و بین‌المللی زیارت اربعین با عنوان «زیارت اربعین؛ به سوی رویکردهای جهانی به انسان و تمدن عربی» از امروز ۷ شهریور در کربلا آغاز می‌شود. به همت مرکز مطالعات و پژوهش‌های کربلا «هشتمین همایش علمی و بین‌المللی زیارت اربعین» در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه هفتم و هشتم شهریور ۱۴۰۳ (۲۸ و ۲۹ آگوست ۲۰۲۴) برگزار خواهد شد و اندیشمندانی از ۳۶ کشور جهان در آن به ارائه مقالات و سخنرانی‌های خود می‌پردازند. «همایش علمی و بین‌المللی زیارت اربعین (نام در زبان اصلی: المؤتمر العلمی الدولي لزيارة الأربعین)» هرساله از سوی مرکز مطالعات و پژوهش‌های کربلا و با مشارکت دانشگاه‌های عراق و مجامع علمی خارج از این کشور فراخوان شده و در ایام اربعین در کربلا یی برگزار می‌شود. موضوع هشتمین دوره این همایش علمی و بین‌المللی «زیارت اربعین؛ به سوی رویکردهای جهانی به انسان و تمدن (عنوان اصلی به عربی: زیارة الأربعین... نحو مقاربات عالمیة للإنسان والحضارة)» است.

پیشخوان

روایت‌هایی از شهدای حرم شاهچراغ^(ع) در «چراغ‌دار»

کتاب «چراغ‌دار»، روایت‌هایی از زندگی شهدای حادثه تروریستی حرم حضرت شاهچراغ(ع) به کوشش جمعی از محققان و نویسندگان و از سوی انتشارات «راه‌یار» چاپ و روانه بازار نشر شد. پویان حسن‌نیا از محققان ونویسندگان این کتاب، در بخشی از مقدمه کتاب درباره ماجرای نگارش کتاب چراغ‌دار این‌طور نوشته است: این حادثه تلگری شد تا دوباره به نقش اصلی‌مان در عرصه فرهنگی فکر کنیم. ما چریک‌های فرهنگی بودیم، ولی به جای نقش آفرینی در لحظه، داشتیم تاریخ‌گذشته انقلاب را بررسی می‌کردیم که البته اینها هم نیاز جامعه است اما یادمان رفته بود که نقش آفرینی‌های باید در کف میدان رقم بخورد. بر همین اساس از همان یکی دو ساعت بعد از حادثه، صحنه را دست‌گرفتیم، تقسیم وظیفه کردیم و به هرجایی که اثری از ماجرای ترور داشت سر زدیم. روایت‌هایمان به‌سرت در کانال حافظه حسینیة هنر شیراز و بعد در شبکه‌های صداوسیما پخش شد. سعی‌ام این بود این حادثه را عاشورایی روایت کنیم و در همین راستا تصمیم گرفتم برای ماندگاری واقعه نگاری ماجرا، کتابی تولید کنیم. این کتاب در ۳۱۶ صفحه و از سوی انتشارات راه‌یار با همراهی انتشارات آسمان سوم منتشر شده است.

ابوالفضل پورعرب بستری شد

ابوالفضل پورعرب، بازیگر پیشکسوت سینما و تلویزیون برای عمل جراحی پا در بیمارستان بستری شد. پورعرب که قصد دارد به‌زودی نمایش «اتللو» را در تالار وحدت روی صحنه ببرد به‌دلیل برخی مشکلات جسمی در یکی از بیمارستان‌های تهران بستری شد. روند درمان این بازیگر در حال انجام و حال عمومی او رو به بهبود است. پورعرب پیش‌تر در آذر ۱۴۰۱ نیز برای مداوا در بیمارستان بستری شد. بازیگر ۶۳ساله سینما بیش از چهار دهه است که در عرصه بازیگری فعالیت می‌کند و فیلم‌های ماندگاری همچون عروس، نرگس، چهره، دست‌های آلوده، غریبانه و مردی شبیه باران را در کارنامه خود دارد.

قاب

بازدیدها: ۸۸
 بوده‌که شامل
 در آ‌نارش خ
 ۲۸/۰۹میلیا
 عملیاتی برای